

Resultat 5.4

Anbefaling av politikk for en regional, samskapt utdanning for sosial inkludering

Land: Norge

Institusjon: Universitetet i Sørøst-Norge (USN)

Anbefalinger utarbeidet av: Mette Bunting, Inger Kjersti Lindvig, Alessandra Dieudè, Rune Eriksen, Geir Enggrav, Anne- Lene Wathne Berget, Vibeke Krane og Hans Tore Sanden

Dato for utarbeidelse av anbefalinger: 26. februar 2024

Innholdsfortegnelse

1. Innledning
2. ELET i Europa og sosial inkludering – og kontekstualisering av dette
3. Utvikling av regionale modeller – oversikt over hovedkonsepter: kontekst, samskaping, indirekte tilnærming og likeverdskompetanse
4. Politiske anbefalinger på regionalt nivå – per land: Norge
 - 4.1 Oversikt over nasjonal/regional utdanningspolitikk
 - 4.2 COSI.ed-kontekst og partnere
 - 4.3 COSI.ed-intervensjon
 - 4.4 Hovedresultater eller endringer
 - 4.5 Politiske anbefalinger på regionalt/nasjonalt nivå for utvikling av COSI.ed
5. Avsluttende bemerkninger

4.1. Oversikt over den nasjonale utdanningspolitikken

Norge har en rekke utdanningspolitiske dokumenter som sammen danner et rammeverk basert på den politiske agendaen for *Utdanning for alle* og *Strategien for livslang læring*. På nasjonalt nivå fremmer Opplæringsloven (innført i 1998) kvalitet og likeverd for alle elever. Dette oppnås gjennom retten til tilpasset opplæring for alle barn mellom seks og 16 år. Dette gjelder både på barne- og ungdomstrinnet (ISCED 1 og 2). Videregående skole (ISCED 3) varer i tre år, og Fullføringsreformen innført differensierte undervisnings- og læringsmetoder noe som har utvidet elevenes rett til å fullføre og kvalifisere seg på nytt. Tidligere hadde elevene opptil fem år på seg til å fullføre ISCED 3, fram til de fylte 25 år. Nå er det ingen aldersgrense for å fullføre videregående skole. I 2019 ble fag- og yrkesopplæringen regulert gjennom loven om fag- og yrkesopplæring for å sikre høy kvalitet på fagskoleutdanning og tilfredsstillende forhold for elevene. Fagskoleutdanning er et alternativ til høyere utdanning og er basert på videregående opplæring eller tilsvarende uformell og ikke-formell kompetanse.

På regionalt nivå har Strategiplan for opplæring og folkehelse fra tidligere Vestfold og Telemark fylkeskommune som mål å fremme psykisk helse og trivsel for personer mellom 0 og 25 år. Dette er i tråd med samfunnsoppdraget og forventningene i opplæringsloven. Norge har forpliktet seg til å utvikle et mer inkluderende og kvalifisert utdanningssystem som fremmer utvikling av relevante ferdigheter og livslang læring. I perioden 2016–2022 fullførte 81,0 prosent av elevene sin videregående opplæring innen fem eller seks år. I samme periode var det i gjennomsnitt 69,6 prosent av elevene i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene som i løpet av fem eller seks år fullførte videregående opplæring.

4.2 COSI.ed: Kontekst og partnere

I Norge samarbeidet Universitetet i Sørøst-Norge (USN) i prosjektet COSI.ed med pedagogisk-psykologisk rådgivningstjeneste (PPT) i Vestfold og Telemark fylkeskommune og Kragerø videregående skole. USN hadde ansvar for den første opplæringen av lærerne ved Kragerø videregående skole, i prosjektet kalt rollemodeller. Sammen jobbet med å gjennomføre og utvikle prosjektet. USN koordinerte COSI.ed-prosjektet med de pedagogikk, didaktikk og sosialpedagogikk. PPT, som i prosjektperioden lå i Vestfold og Telemark, er en rådgivnings- og veiledningstjeneste som bidrar til rådgivning, læring, utvikling og trivsel for barn i skolealder, og som særlig hjelper unge i risikozonen med å fullføre videregående skole. Kragerø videregående skole er en skole som bidrar til fullføring av ISCED 3 på flere områder, både studieforberedende (studiespesialiserende og idrett) og yrkesforberedende (teknologi og industri, bygg og anlegg og helse).

4.2 COSI.ed: Intervensjon

Fagansvarlig ved USN hadde ansvaret for den innledende fasen av intervensjonen i Norge og lærte i første rekke opp de fire lærerne (rollemodellene) ved Kragerø videregående skole (Teknisk og Industrielt produksjonsverksted – TEK). Deretter fyller rådgiverne ved PPT opplæring. Opplæringen bygde på COSI.ed-modellens fire hjørnesteiner: samskaping, kontekst, indirekte tilnærming og rammeverk for likeverdiskompetanse. USN la til rette for et opplæringskurs for de fire lærerne (rollemodellene) og PPT-rådgiverne. Kurset besto av fire samlinger over ti timer som dekket de fire dimensjonene i modellen. Gjennom bruk av teori, praktiske øvelser, samtale og refleksjon ble det utviklet en felles forståelse og læringsarena med søkelys på økt bevissthet om dimensjoner som bidrar til å inkludere alle elevene i undervisningen, særlig barn og unge i

sårbare livssituasjoner. Opplæringen hjalp lærerne og PPT-rådgiverne med å tilegne seg en ny type kunnskap om elevenes erfaringer og kontekster, og til å arbeide med inkluderende og samskapde undervisningspraksiser for å øke elevenes læring og kvaliteten i skolehverdagen deres.

Dette er en oversikt over aktivitetene på skolen for å nå målene i prosjektet:

1. Utforskende besøk og feltarbeid fra USN og PPT til Kragerø videregående skole og produksjonsverksted for å få en bedre forståelse av konteksten og praktisk kunnskap om hvordan utdanningssystemet fungerte på denne skolen, og for å bli kjent med elevene og lærerne deres. Dette la til rette for utvikling av gode relasjoner mellom elevene, lærerne, andre relevante fagpersoner på skolen, PPT og USNs representanter. Dette var et viktig grunnlag for de innledende intervjuene.
2. De innledende intervjuene og oppfølgingsintervjuene (første og andre år) av elevene ble gjennomført av en ansatt fra USN og to rådgivere fra PPT. Intervjuene skulle gi en bedre forståelse av elevene/ungdommens kontekst og etablere en personlig kontakt under oppfølgingen av deres individuelle prosess.
3. USN-ansatte gjennomførte individuelle intervjuer og fokusgruppeintervjuer med de fire rollemodellene (yrkesfaglærere) for å få del i og reflektere sammen med lærerne over deres erfaringer med hvordan de arbeider med inkludering av elever, og senere hvordan de har implementert COSI.ed-modellen.
4. Seminar med elevene: Visualisering av deres skolehistorie gjennom en 1) tegneøvelse, 2) PhotoVoice-øvelse og 3) Collage-øvelse med elevene for å hjelpe dem med å visualisere skoleforløpet sitt og reflektere over erfaringene sine som elever. Dette hadde igjen betydning for rollemodellenes forståelse av situasjonen.
5. Det ble avholdt møter i kompetansegruppen (CCG) med elevrepresentanter og forskjellige partnere for å diskutere COSI.ed-prosjektet. Dette inkluderte også diskusjoner om modellen, metoder og retningslinjer, og for å reflektere over perspektiver fra ulike deltakere. Dette ble brukt for å styrke prosjektets metodikk og prosess.
6. En annen viktig del av intervensjonen er formidlingsaktivitetene. De ble gjennomført på utvalgte skoler, i møter og seminarer med utdanningsaktører og andre organisasjoner, både lokalt, regionalt og nasjonalt. Dette har gitt begge de norske partnerne en større bevissthet om forankringen av modellen, og det har vært en viktig faktor i skolenes og PPTs videre utviklingsarbeid med inkludering av andre programmer. Andre skoler tar nå i bruk modellen og USN har innlemmet deler av modellen, metodene og teorigrunnlaget som del av grunnskolelærerutdanning, barnehagelærerutdanning, utdanning i spesialpedagogikk og Praktisk-Pedagogisk utdanning.

4.4 Hovedresultater eller endringer

COSI.ed-prosjektet hadde ulike innvirkninger, særlig på elevene og deres utdanningsløp, samt på rollemodellenes pedagogiske praksis.

Elevene: Elevene fra Kragerø rapporterte om økt mestringsfølelse, økt tro på egne evner, bedre fremtidsutsikter, bedre gjennomføring av studieåret og økt deltakelse i beslutningsprosesser. Dette ga dem større selvtillit og bevissthet om akademiske og karrieremessige muligheter, noe som gjorde det mulig for dem å sette seg – og nå – mål som de

tidligere anså som uoppnåelige. De fremhevet også betydningen av lærernes (rollemodeller) sentrale roller i å gi næring til denne troen i tillegg til å fremme deres akademiske fremgang.

Elevenes utdanningsløp: Effekten av prosjektet strakk seg inn i unges utdanningsløp og påvirket forholdet til jevnaldrende ved at deltakerne utviklet en bredere forståelse for hverandres skoleerfaringer. Dette førte til sterkere relasjoner. Elevene rapporterte også om positiv innvirkning ved at lærerne ga rom for å høre på hva de hadde å si, noe elevene mente førte til bedre og mer læring. Forholdet mellom lærer og elev var positivt, og deltakerne rapporterte om svært gode relasjoner til verkstedslærerne. Det ble rapportert om at tydelig støtte fra lærerne bekreftet elevenes tro på å nå målene de hadde satt seg. Rollemodellenes urokkelig støttende oppfølging, både i timene og i personlige samtaler, bidro til denne positive opplevelsen. Elev-elev-relasjonen ble også rapportert å ha en avgjørende innvirkning på deres læring og læringsmiljø. Spesielt det at andre- og førsteårselever var sammen i verkstedet flere dager i uken, ble nevnt som et viktig læringselement når det gjelder å lære av hverandre.

Rollemodeller: Opplæringen og bruken av begreper som indirekte tilnærming og rammeverk for likeverdskompetanse førte til økt bevissthet og refleksjon hos lærere fra Kragerø videregående skole og rådgivere fra PPT i fylket. Etter hvert som opplæringen skred frem, økte motivasjonen til lærerne og rådgiverne, og COSI.ed-prosjektet styrket deres selvtillit når det gjaldt å videreutvikle allerede etablerte positive relasjoner med elevene. Denne selvinnsikten førte til at rollemodellene prioriterte relasjonsbygging basert på ungdommenes opplevde kontekst, ved hjelp av tettere og mer symmetrisk kommunikasjon. Dette resulterte i en dypere forståelse av elevene og deres læringsprosesser. De rapporterte også at de utviklet nye begrep som var viktige for å utvide diskusjonene om utviklingen av undervisningen og praksisen i verkstedet.

4.5 Politiske anbefalinger på regionalt og nasjonalt nivå for utvikling av COSI.ed

I det følgende foreslår vi politiske anbefalinger som samsvarer med målene i den nasjonale læreplanen, med de norske reformene for å forbedre gjennomføringen og med OECDs Future of Education and Skills (2030). Vi har organisert anbefalingene ut fra tiltakene som er iverksatt, og de første anbefalingene gjelder lærernes arbeid med elevene, mens de andre punktene tar for seg strukturelle aspekter ved utdanningssystemet.

1. Vi anbefaler at Overordnet del av Læreplanen får en mer markant og fremtredende plass. Dette for å understreke viktigheten sosial inkludering, og for å ha et relasjonelt perspektiv i undervisningen.

Vi ser at lærerne først og fremst baserer seg på fagplanene, altså på målene i de ulike fagene, og at de overser eller ikke forholder seg i like stor grad til den overordnede delen av lærerplanen. Lærerne får dermed ikke benyttet mulighetene og handlingsrommet overordnet del gir for å kunne inkludere alle elever. Hvis overordnet del kunne bli mer fremtredende, ville lærerens kunnskap om skolens og barn og unges kontekst bli satt i spill, så vel som de andre delene av COSI.ed-modellen. Vi anbefaler at disse verdiene og prinsippene får mulighet til å få større innvirkning på de valgene lærerne tar enn det som er tilfelle i dag. Overordnet del er viktig for å gi lærerne autonomi til å kunne inkludere elevene på en bedre måte, og med utgangspunkt i FNs barnekonvensjon. Lærerne trenger å anerkjenne betydningen av overordnet del når det gjelder det å operasjonalisere de faglige målene på en måte som bidrar til å realisere målet om sosial inkludering for elevene.

2. **Vi anbefaler å bruke COSI.ed-modellen for etterutdanning av lærere og andre fagpersoner som jobber med barn og unge.**

Vi tror dette vil styrke en ressursbasert og myndiggjørende tilnærming i arbeidet med barn og unge i sårbare livssituasjoner. Vi vet at gode relasjoner er avgjørende i alt arbeid med barn og unge, men enda viktigere for de som sliter. Modellen har en egalitær og indirekte tilnærming som sikrer at deres stemmer blir hørt. Dessuten sikrer modellen at de får mulighet til å delta og medvirke direkte i sine egne utdanningsinstitusjoner.

3. **Vi anbefaler at COSI.ed-modellen blir del av alle profesjonsutdanninger i høyere utdanning som utdanner fagfolk som skal arbeide med barn og unge.**

Vi mener det er avgjørende at utdanningen har en ressursbasert tilnærming til myndiggjøring i arbeidet med barn og unge. Forskning viser at profesjonsutdanningene ved universitetene må utvikle seg til å bli mer tverrfaglige og bruke metoder for hvordan lærerstudenter kan styrke denne gruppen i skolen. Vi mener at alle profesjonsutdanninger som utdanner fagfolk til å jobbe med barn og unge, trenger metodikken, men vil spesielt understreke at det er viktig å bruke disse perspektivene i lærerutdanninger (skole, barnehage), spesialpedagogikk,, sosialpedagogikk, barneverns- og vernepleierutdanninger.

4. **Vi anbefaler at alle offentlige og private organer, organisasjoner og prosjekter gir plass til barn og unges stemmer i alt sitt arbeid, basert på kompetansegruppens prinsipper.**

Vår erfaring viser at ved å bruke filosofien til kompetansegrupper (CCG) kan samskaping mellom de ulike aktørene bidra til at barn og unges stemmer blir hørt. Dette sikrer at barn og unge får være en ressurs i prosessen for prosjektlederen og andre aktører. Kompetansegruppen bør speile de viktige aktørene i organisasjonen eller prosjektet som den rapporterer tilbake til. Vi foreslår at tre prinsipper blir fulgt: 1) nok barne- og ungdomsrepresentanter til at de ikke er i mindretall (nesten halvparten av gruppen), 2) bare én voksenrepresentant for hver av de ulike andre partnerne, og 3) gruppen bør ikke være for stor (ikke flere enn åtte).